

EVOLUȚIA SALARIILOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA. CORESPUND OARE ACESTEA COSTULUI VIEȚII?

Dorin VACULOVSCI,

Doctor în Economie,

Academia de Studii Economice din Moldova

E-mail: vaculovschi.dorin@ase.md

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1500-0113>

DOI: <https://doi.org/10.36004/nier.cecg.II.2024.18.01>

Abstract. Any state, in promoting economic policies or development strategies, sets as its main goal the "well-being growth" or "improvement of the quality of life of the population". In this context, the main objectives focused on well-being and quality of life of population can also be found in the National Development Strategy "Moldova 2030", such as: "increasing income from sustainable sources and mitigating economic inequalities; increasing people's access to physical infrastructure, public utilities, and housing conditions; improving working conditions and reducing informal employment" (National Development Strategy "Moldova 2030"). The central public authorities are making colossal efforts to achieve these objectives. One solution to these objectives would be aligning the minimum salary with the current well-being standards in the Republic of Moldova through institutional methods. To achieve the objectives outlined in the Strategy, the state needs a "coherent income policy" that would lead to poverty reduction and ensure a sustainable increase in the population's well-being without affecting employment levels and economic development. More specifically, a "coherent salary policy", given that the salary constitutes the main form of "productive income" for the population, which, in a way, reflects the functionality of the economy and the labor market.

Keywords: salary evolution, minimum salary, cost of living, poverty, well-being

JEL: J30, J31, H55

UDC: 331.2+364.3-262.2](478)

Introducere. Orice stat, în promovarea politicilor economice sau a strategiilor de dezvoltare își propune drept scop principal *creșterea bunăstării* sau a *calității vieții populației*. În acest context, și conform Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2030” pot fi regăsite astfel de obiective principale axate pe bunăstare și calitate a vieții populației, precum: „*creșterea veniturilor din surse durabile și atenuarea inegalităților economice; creșterea accesului oamenilor la infrastructura fizică, utilitățile publice și condiții de locuit; ameliorarea condițiilor de muncă și reducerea ocupării informale*” (Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030”).

Autoritățile publice centrale depun eforturi colosale pentru realizarea obiectivelor date. Una din soluții a acestor obiective ar fi corelarea salariului minim

cu standardele de bunăstare existente la moment în Republica Moldova prin metode instituționale.

Trebuie menționat faptul, că în ultimii ani Republica Moldova s-a confruntat cu un șir de provocări și tendințe economice și sociale negative atât la nivel național, cât și la nivel regional, care pot avea consecințe semnificative pentru următorii ani. Pandemia COVID-19, războiul din Ucraina, criza energetică, procesele inflaționiste etc., au condus nu numai la un *declin economic* și la *destabilizarea situației macroeconomice*, dar și la *creșterea costului vieții* în țară, la o înrăutățire simțitoare a *calității vieții* populației și la *creșterea nivelului sărăciei*. Datele statistice indică o creștere a ratei sărăciei până la 31,6% în 2023 (CBGC, 2023).

Pentru depășirea acestor provocări, dar și realizarea obiectivelor indicate în Strategie, statul are nevoie de o *politică coerentă a veniturilor* care ar conduce la reducerea sărăciei și ar asigura o creștere durabilă a bunăstării populației, fără a afecta dezvoltarea economică. Mai concret, o *politică coerentă de salarizare*, dat fiind faptul că salariul constituie principala formă de *venit productiv* al populației care reflectă, într-un fel, funcționalitatea economiei. Cu cât este mai mare ponderea salariilor în totalul veniturilor disponibile ale populației, cu atât economia națională este mai funcțională și are șanse mai mari de dezvoltare durabilă. În 2022, ponderea salariilor au constituit 50,7% din totalul veniturilor disponibile ale populației (Biroul Național de Statistică, 2023). De regulă, nivelul salariului, ca venit obținut pe piața muncii este determinat în rezultatul confruntării cererii și ofertei de muncă și este puternic dependent de nivelul *productivității muncii*. Cu toate acestea, salariul îndeplinește și o serie de funcții sociale, precum cea de *reproducție* (salariul nu poate fi mai mic decât un anumit minim necesar pentru reproducerea lucrătorului și întreținerea familiei lui), și cea de *justiție socială* (salariul trebuie să se bazeze pe principiul „pentru o muncă egală salariu egal”), iar statul are obligațiunea directă de a interveni pe piața muncii prin măsuri de politică de salarizare de a asigura aceste funcții. Stabilirea salariului minim reprezintă un mecanism important pentru asigurarea unui trai decent și reducerea riscului de sărăcie în rândul angajaților. Un salariu minim adecvat contribuie la diminuarea inegalităților sociale și susține dezvoltarea economiei naționale, prevenind astfel încetinirea ritmului său de creștere. În acest context, piața muncii se remarcă drept una dintre cele mai vulnerabile piețe economice, având un impact semnificativ asupra nivelului de trai al populației. În Republica Moldova, aproximativ 20% dintre angajați (conform datelor Organizației Internaționale a Muncii, 2023) lucrează pe baza unui salariu minim, ceea ce subliniază importanța unui prag salarial adecvat pentru protecția socială și bunăstarea acestora. Prin realizarea acestor funcții sociale ale salariului statul ar asigura o funcționalitate mai bună a pieței muncii, care ar conduce la o creștere a nivelului ocupării, la o reducere a migrației internaționale de muncă, respectiv la o dezvoltare economică durabilă. Analiza evoluției salariilor, corelarea acestora cu *costul vieții* din Republica Moldova, precum și impactul evoluției salariilor asupra pieței muncii și dezvoltării economice reprezintă scopul de bază al articolului dat.

Evoluția salariilor în Republica Moldova. Primii ani de tranziție la economia de piață a afectat puternic veniturile reale ale populației din Republica Moldova, ceea ce a generat o creștere necontrolată a sărăciei. Privatizarea în masă a întreprinderilor, reformele din sectorul agricol, dependența economică excesivă de Federația Rusă a condus la astfel de fenomene ca inflația galopantă, stoparea activității întreprinderilor, șomaj deghizat, intensificarea migrației de muncă. În mod evident, aceste provocări au afectat și evoluția salariilor, astfel încât acestea nu mai pot îndeplini funcțiile sale sociale.

Doar începând cu anii 2000, relațiile economice de piață au început să se consolideze, iar situația economică să se stabilizeze. În această situație, și salariile au început să înregistreze o tendință de creștere spectaculoasă. Astfel, din 2000 până în 2023 salariile au crescut de la 407,9 lei până la 12209,2 lei (Figura 1).

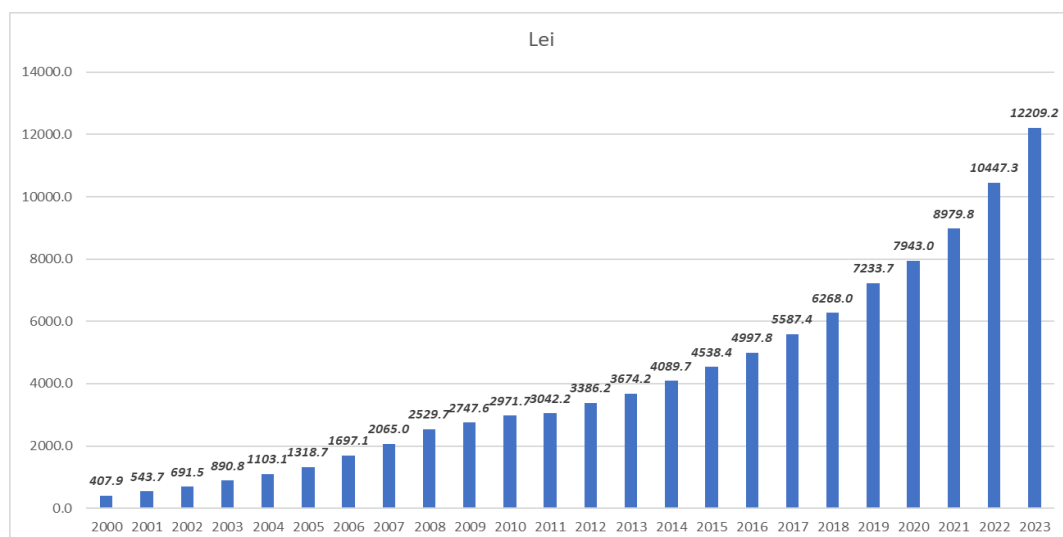

Figura 1. Câștigul salarial mediu lunar în Republica Moldova, 2000-2023, lei

Sursa: BNS

Cu toate acestea, nu se poate spune că nivelul salariilor corespunde unor standarde de bunăstare comparabile cu cele din țările europene. Republica Moldova continuă să fie catalogată drept cea mai săracă țară din Europa, respectiv, cu cel mai mic nivel al salariilor.

Figura 2. Harta salariilor în Europa
Sursa: Harta salariilor în Europa (2024)

În general, salariul se formează în rezultatul confruntării cererii și ofertei forței de muncă de pe piața muncii. În cazul unei depășiri evidente a ofertei față de cererea forței de muncă, mărimea salariului tinde să scadă, iar pentru salariații de pe treptele inferioare această mărime poate să coboare sub limita asigurării unui nivel de trai decent. În astfel de situații, a apărut necesitatea intervenției statului în vederea asigurării unei protecții sociale a celor mai expuse categorii de salariați. Prin negocierea salariului minim între actorii sociali de pe piața muncii se asigură corelarea acestuia cu un anumit minim al nivelului de trai decent.

În Republica Moldova, în calitate de reper al minimului de trai decent s-a stabilit minimul de existență, care servește și un reper pentru politicile de protecție socială. Cu toate acestea, depășirea minimului de existență de către salariul minim în sectorul real al economiei, s-a înregistrat doar în ultimii ani, începând doar cu 2015 pe când în sectorul bugetar, începând cu 2021 (Tabelele 1, 2), ceea ce indică gradul de vulnerabilitate a economiei.

Așadar, salariul minim reprezintă în primul rând o categorie socială și numai în al doilea rând o categorie economică.

Tabelul 1. Evoluția minimului de existență și a salariului minim în Republica Moldova, 2005-2018 lei

	2005	2006	2007	2010	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Minimul de existență Total populație	766,1	935,1	1099,4	1373,4	1612,3	1627,1	1734,1	1799,2	1862,4	1891,0
Populație aptă de muncă	809,2	987,0	1159,5	1453,1	1710,0	1726,8	1842,2	1914,7	1984,5	2016,1
Salariul minim în sectorul real al economiei	550	700	900	1100	1400	1650	1900	2100	2380	2600
Salariul minim în sectorul bugetar		200	400	600	600	1000	1000	1000	1100	1100

Sursa: BNS

Tabelul 2. Evoluția minimului de existență și a salariului minim în Republica Moldova, 2019-2023 lei

Minimul de existență	2019	2020	2021	2022	2023
	2031,2	2088,4	2154,0	2628,4	2877,1
Total populație	2031,2	2088,4	2154,0	2628,4	2867,4
Populație aptă de muncă	2194,0	2247,6	2310,5	2818,3	3056,4
Salariul minim în sectorul real al economiei	2775	2775	2935	3500	4000
Salariul minim în sectorul bugetar	2000	2000	2200	3500	4000

Sursa: BNS

Definirea nivelului de trai, costului vieții și a altor concepte ale economiei bunăstării. Pentru stabilirea salariului minim pe țară, autoritățile publice și actorii sociali din piața muncii – sindicatele și patronatele – se bazează pe mai mulți indicatori care reflectă bunăstarea și calitatea vieții populației. Printre acești indicatori se numără *coșul minim de consum*, *minimul de existență*, *nivelul de trai*, *standardul de viață* sau *costul vieții*. Aceste criterii sunt influențate semnificativ de contextul social-economic al țării, gradul de dezvoltare economică, conjunctura economică, productivitatea muncii, evoluția prețurilor, precum și de alți parametri macroeconomici.

Aceste concepte, țin de economia bunăstării și sunt utilizate în politicile sociale și anti-sărăcie. Aplicarea lor în formularea politicilor de salarizare necesită o clarificare detaliată a conținutului și metodologiei de calcul pentru fiecare indicator, astfel încât să se identifice care dintre aceștia este cel mai relevant în stabilirea salariului minim pe țară. O astfel de abordare ar putea contribui semnificativ la îmbunătățirea bunăstării și calității vieții populației, asigurând

totodată o funcționare eficientă a pieței muncii din Republica Moldova. În mare măsură, nivelul salariilor determină *nivelul de trai* existent în țară, iar politica de salarizare are menirea de a interveni pentru a ameliora situația legată de nivelul de trai.

Nivelul de trai exprimă gradul de satisfacere a nevoilor populației și poate fi calificat drept un indicator fundamental în politica socială. *Nivelul de trai* este determinat de condiția umană, poziția socială, stilul de viață, cultura, valorile și aspirațiile, în legătură cu posibilitățile de satisfacere a nevoilor populației. *Determinarea mărimii nivelului de trai* presupune o anumită metodologie de calculare a componentelor sale, o analiză a inegalităților economice și sociale, precum și a dimensiunilor acestora. Indicatorii de măsurare a nivelului de trai sunt în dependență de gradul de dezvoltare economică, dezvoltarea serviciilor, dezvoltarea învățământului, structura ocupațională, contribuțiile populației și a companiilor orientate spre *bunăstarea socială* a țării.

În afară de acest concept în analiza bunăstării populației se utilizează și conceptul de *cost al vieții*. În ultimă instanță *nivelul de trai* al populației depinde de *costul vieții* care reprezintă totalitatea *cheltuielilor* gospodăriilor pentru bunuri alimentare și nealimentare, a serviciilor utilizate, necesare unei familii, într-o perioadă determinată de timp și este determinat prin calculul sau estimarea bunurilor și serviciilor pe care gospodăriile trebuie să le consume pentru a atinge un anumit grad de satisfacție sau pentru a atinge un anumit nivel de trai. Prin urmare, este vorba despre un concept teoretic exprimat prin intermediul unui indice care măsoară *variațiile* cheltuielilor lor pentru a atinge acest obiectiv. Acest concept de *cost al vieții* este foarte indicat în domeniul **politicilor veniturilor și de salarizare**. Principala problemă constă, însă, în dificultatea calculării exacte a costului vieții, deoarece gradul de satisfacție a gospodăriei se bazează pe elemente subiective.

Costul vieții se măsoară prin stabilirea costului mediu al *coșului de bunuri și servicii* care sunt esențiale pentru existența oamenilor care locuiesc într-o zonă anumită. Totodată, reieșind din faptul că costul vieții se bazează pe preferințele subiective ale fiecărui individ sau gospodărie în parte, problema aprecierii acestuia este destul de complexă și dificilă. Luând în considerare nivelurile de consum reprezentate în coșul de bunuri și servicii care ar reflecta *costul vieții*, acesta ar fi *suma de bani* de care are nevoie o familie într-o anumită perioadă de timp pentru asigurarea unui trai decent.

Deseori, în analizele *costului vieții* se utilizează nivelul și evoluția **indicelui prețurilor de consum (IPC)** care este utilizat în mod obișnuit ca referință atunci când se vorbește despre schimbarea gusturilor și obiceiurilor gospodăriilor unei țări sau teritorii odată cu creșterea prețurilor. Pornind de la datele de preț oferite de acest indice, este posibil să se analizeze tendințele existente în ceea ce privește mărimea și structura consumului populației. Acestea pot fi analizate în anumite perioade de timp, precum și exprimarea acestor variații prin procente în raport cu un an de bază. Analizând evoluția **indicelui prețurilor de consum (IPC)** pentru Republica Moldova din ultimii ani, se observă o creștere constantă a acestuia pe fundalul unei creșteri evidente a veniturilor disponibile a populației și a salariilor.

Cu excepția ultimului an, care a dat peste cap toate creșterile salariale și a venitului disponibil din anii precedenți. Respectiv, s-a redus și puterea de cumpărare a veniturilor populației și, respectiv, a avut loc o degradare a bunăstării oamenilor (Tabelul 3).

Tabelul 3. Indicii preturilor, veniturile disponibile, salariile, anul precedent=100

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Indicele preturilor de consum (IPC)	106,57	103,05	104,84	103,77	105,11	128,74
Inclusiv, la mărfuri alimentare	107,93	105,39	107,61	107,35	106,96	131,89
Câștigul salarial mediu lunar	5587,4	6268,0	7233,7	7943,0	8979,8	10447,3
În % față de anul precedent	100,0	112	115	110	113	116
Venituri disponibile – total*			2880,6	3096,6	3510,1	4252,6
În % față de anul precedent*			100,0	107	113	121

Sursa: BNS

**datele pentru evoluția veniturilor disponibile sunt valabile doar din 2019, deoarece a fost modificată metodologia lor de calcul și nu pot fi comparate cu datele din anii precedenți.*

Ambele concepte, *costul vieții* și *puterea de cumpărare a veniturilor populației*, devin instrumente utile atunci când se compară condițiile de trai între diferite țări, orașe sau regiuni (informație utilă și pentru persoanele care călătoresc). Acest lucru este posibil ținând cont de prețurile bunurilor și serviciilor din aceste țări. În acest sens, pot fi menționate și diverse metode de calcul ale costului vieții.

Cercetările costului vieții sunt utile și în cazul analizei evoluției acestuia în promovarea politicilor veniturilor și de protecție socială. De exemplu, în 1973, Congresul SUA a promulgat o lege pentru o abordare a ajustărilor costului vieții (COLA)¹. Ajustările COLA pentru beneficiile de securitate socială și de venit suplimentar de securitate (SSI) au fost instituite astfel încât plățile să țină pasul cu inflația. De exemplu, în decembrie 2018, COLA era de 2,8%, iar sumele majorate urmau să fie plătite, începând cu ianuarie 2019. Nivelurile de plată federale SSI au crescut cu același procent (Învățați Afaceri, 2022).

Costul vieții poate fi un reper semnificativ în stabilirea salariilor de către angajatori în funcție de orașul în care se află compania. Un salariu poate oferi un nivel de trai mai ridicat într-un oraș în care cheltuielile zilnice precum chiria, mâncarea și divertismentul sunt mai mici. În schimb, un salariu mare poate părea insuficient într-un oraș scump precum New York.

Calcularea costului vieții este o procedură destul de complicată și complexă. Deseori în calcularea costului vieții se folosesc și anumite metode de alternativă ca bine-cunoscutul **Big Mac Index** sau **Costul Borșului** (de regulă, folosit în Ucraina ca un indice al costului vieții).

Big Mac Index este o modalitate neoficială de a determina *paritatea puterii de cumpărare* (PPP). Indicele Big Mac se bazează pe teoria parității puterii de

¹ De la *Cost of living adjustment*

cumpărare, conform căreia cursul de schimb ar trebui să egalizeze costul unui coș de mărfuri în diferite țări. În loc de coș de consum se ia *burgerul* standard, produs de McDonald's care există practic în orice țară. Acest lucru se face pentru a determina puterea de cumpărare a dolarului american în funcție de cursurile de schimb reale ale monedelor diferitelor țări sau evoluția prețurilor care se răsfrânge asupra costului vieții. Revista „The Economist” efectuează astfel de studii din 1986. Costul Big Mac-ului în fiecare țară depinde de volumul de producție, prețurile de închiriere, materiile prime, forța de muncă și alți factori. Această metodă permite să vedem discrepanța dintre valoarea monedelor naționale din diverse țări cu nivelurile similare de venit. O asemenea analiză este binevenită, mai ales în timpul unei crize, când o monedă scumpă este deosebit de neprofitabilă. În iulie 2023 cel mai scump Big Mac a fost în Elveția – 7,73 USD, Norvegia - 6,92 USD, Uruguay - 6,86 USD, UE - 5,82 USD. În Moldova costul Big Macului a constituit 3,57 USD (Statista, 2024).

Costul „borșului” este, într-un fel, un indicator al evoluției prețurilor la produsele alimentare aplicat în Ucraina. **Indicele borșului** este un analog al indicelui Big Mac. Indicele ucrainean reflectă evoluția prețurilor la produsele de bază utilizate în pregătirea borșului. Ingredientele borșului fac parte din lista produselor de bază incluse în coșul alimentar de consum al fiecărei familii. Acest indicator se calculează pe baza costului unei cratițe sau al unei porții de borș, conform unei rețete tradiționale recunoscute de toți locuitorii țării.

Nu toate țările își permit să calculeze *costul vieții*. În Republica Moldova nici statistica oficială, nici instituțiile de cercetare, nici organizațiile non-guvernamentale nu calculează un asemenea indicator util în promovarea politicilor veniturilor și de salarizare. Totodată, sunt o serie de agenții internaționale (calculatoare ale costului vieții) care se preocupă de calcularea costului vieții în diverse țări, oferind o informație comparativă privind acest indicator din diverse țări.

Pentru comparații mai puțin costisitoare, dar mai puțin precise sunt utilizate, de regulă aceste site-uri: **Expatisan, Numbeo, Departamentul de Stat al SUA**. De exemplu site-ul **Numbeo** poate oferi o comparație bună a costurilor relative ale vieții, inclusiv din Republica Moldova. Astfel, potrivit datelor **Numbeo**, *costul vieții* pentru o familie din Republica Moldova compusă din patru persoane (doi adulți și doi copii) este estimat la **35.223,2 lei fără chirie**. Costurile lunare estimate pentru o singură persoană sunt de **10.666,4 lei fără chirie**. Costul vieții din Republica Moldova este, în medie, cu 52,6% mai mic decât în Statele Unite. Chiria în Republica Moldova este, în medie, cu 79,1% mai mică decât în Statele Unite (Numbeo, 2023). Aceste date sunt destul de utile în analizele comparative ale costului vieții din diferite țări și pot reprezenta drept un argument puternic în negocierile tripartite ale *salariului minim*.

Aprecierea costului vieții în Republica Moldova pentru stabilirea salariului minim pe țară. În Republica Moldova pentru estimarea costului vieții se utilizează *minimul de existență*. **Minimul de existență** reprezintă un indicator care măsoară mărimea valorică a volumului minim de consum al bunurilor

materiale și a serviciilor pentru satisfacerea necesităților principale, menținerea sănătății și pentru susținerea viabilității omului.

Ca atare, menirea minimului de existență a fost de a evalua nivelul de trai al populației la general și era utilizat în politicile sociale orientate spre protecția socială a grupurilor vulnerabile și combaterea sărăciei. Totodată, minimul de existență a devenit un indicator universal care era preconizat și pentru argumentarea necesității de modificare a mărimilor salariului minim și pensiei minime pentru limită de vârstă, a venitului lunar minim garantat al familiei, a mărimilor burselor, indemnizațiilor și compensațiilor.

Utilizarea minimului de existență în scopurile expuse este reglementată prin actele normative corespunzătoare, reieșind din posibilitățile financiare ale statului. Calcularea mărimii minimului de existență se efectuează în conformitate cu Regulamentul cu privire la modul de calculare a mărimii minimului de existență, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 285 din 2013 (HG285/2013).

Conform datelor BNS, minimul de existență în primul semestru al anului 2023 a constituit 2867,4 de lei pe lună, inclusiv pentru populația aptă de muncă – 3056,4 lei, pentru pensionari – 2418,2 lei, pentru copii – 2821,6 lei.

Trebuie menționat faptul că, la moment, valoarea salariului minim, atât în sectorul real al economiei, cât și în sectorul bugetar depășește valoarea minimului de existență atât pentru populația totală, cât și pentru populația aptă de muncă. Cu toate acestea, trebuie menționat faptul că valoarea minimului de existență nici pe departe nu poate acoperi toate nevoile pentru asigurarea unui minim de trai decent. Utilizarea lui în calitate de reper în stabilirea salariului minim pe țară ar conduce la faptul că circa o cincime din populația ocupată ar intra în sărăcie (OIM, 2023). Potrivit noii metodologii de calculare a pragului sărăciei în 2022, pragul sărăciei absolute a constituit 2942 lei, care este mai mare decât minimul de existență din aceeași perioadă (Tabelul 4).

Tabelul 4. Evoluția pragului sărăciei în Republica Moldova, 2014-2022, lei

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Pragul sărăciei absolute	1558,6	1709,8	1819,2	1939,3	1998,4	2095,1	2174,1	2285,2	2942,0

Sursa: BNS

Datele statistice arată că în ultimul an rata sărăciei absolute din Republica Moldova (2022) a crescut până la 31,1%, ceea ce conduce la presupunerea că sărăcia din Republica Moldova se referă și la persoane ocupate (Tabelul 5).

Tabelul 5. Rata sărăciei absolute pe Medii și Ani, %

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Total pe țară	29,5	25,4	26,4	27,7	23,0	25,2	26,8	24,5	31,1
Urban	15,6	11,2	11,6	11,8	10,6	11,2	14,0	11,9	17,1
Rural	39,5	35,6	37,1	38,8	31,6	34,5	35,3	32,8	40,3

Sursa: BNS

O asemenea situație este inadmisibilă. Pe lângă faptul că valoarea salariului minim care, fiind aproape de pragul sărăciei, conduce la răspândirea riscului sărăciei în rândul populației ocupate, această situație, ar conduce și la o reducere puternică a indicatorilor ocupaționali, respectiv, la o înrăutățire a situației legate de securitatea socială, la o intensificare și mai mare a migrației internaționale de muncă cu toate consecințele legate de ea (înărutățirea situației demografice, îmbătrânirea accelerată a populației etc.), precum și la compromiterea funcționalității economiei naționale și la o frânare a ritmului de dezvoltare.

Prin urmare, creșterea salariului minim ar conduce la creșterea nivelului de trai al populației, ar reduce inegalitățile salariale, ar crește motivarea lucrătorilor, ar reduce sărăcia și cheltuielile statului pentru protecția socială, ar diminua excluziunea socială și ocuparea informală.

Pe de altă parte, o creștere nejustificată a salariului minim, respectiv, a salariilor, care nu corelează cu nivelul productivității muncii sau cu posibilitățile bugetare ale statului, pot conduce la situații imprevizibile ce țin de situația economică din țară: creșteri inflaționiste, creșterea costurilor în crearea noilor locuri de muncă, șomaj, în special, în rândul tinerilor etc.

Începând cu anul 2018, Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova, anual, a insistat asupra modificării Regulamentului de calculare a minimului de existență sau găsirea unui nou reper în stabilirea salariului minim pe economie care ar reflecta realmente minimul necesar pentru un trai decent.

Stabilirea unui nivel al salariului minim care ar corela cu argumentele forte ce țin, pe de o parte, de mărimea costului vieții, iar pe de altă parte, de posibilitățile economiei naționale, ar conduce și la creșterea nivelului de trai al populației, și la asigurarea unei justiții sociale care ar crește funcționalitatea pieței muncii și a economiei naționale în ansamblu.

Concluzii și recomandări. Salariul minim pe țară reprezintă un element cu valențe economice și sociale la nivel societal. Fiecare țară determină criteriile de fixare a salariului minim pe țară în funcție de mai multe criterii, dar și de capacitatea de plată a acesteia. În Republica Moldova, semnificația salariului minim s-a erodat în timp, întrucât, pe parcursul mai multor ani, s-a operat cu mai multe noțiuni și cu mai multe valori ale acestuia. Doar în anul 2022, a avut loc o unificare, stabilindu-se salariul minim pe țară, valabil pentru toate categoriile de salariați.

Pe lângă faptul că salariul minim pe țară reprezintă o categorie economică folosită la calcularea salariilor tuturor categoriilor de salariați, acesta are și o conotație socială destul de semnificativă, deoarece contribuie la protejarea salariaților cu salarii mici, aflați sub pragul sărăciei.

În condițiile Republicii Moldova, salariul minim pe țară ar avea efecte benefice asupra diminuării procesului de emigrare a forței de muncă, în cazul creșterii acestuia până la un anumit nivel ce ar reduce din tentația resurselor umane autohtone de a pleca peste hotare.

În vederea asigurării unei bune funcționalități a salariului minim pe țară în Republica Moldova, se impun mai multe acțiuni și măsuri în acest scop.

1. *Ajustarea cadrului legal al salariului minim prin revizuirea Legii privind modul de stabilire și reexaminare a salariului minim prin luarea în considerație a criteriilor de fixare a salariului minim pe țară, pornind de la costul vieții calculat și nivelul de dezvoltare economică a țării.*
2. *Creșterea graduală a salariului minim pe economie până la nivelul a 50% din salariul mediu brut pe economie, reprezentând un indicator orientativ al Uniunii Europene.*

În anul 2022, ponderea salariului minim pe țară în salariul mediu brut pe economie a fost de aproximativ 33% în Republica Moldova, fapt ce determină ca o bună parte a forței de muncă să se afle sub nivelul pragului de sărăcie. În afară de aceasta, creșterea graduală a salariului minim pe țară până la nivelul de 50% din salariul mediu brut pe țară. Aceasta ar putea avea implicații asupra reducerii migrației forței de muncă, precum și asupra diminuării ocupării informale.

Notă: Articolul a fost elaborat în cadrul Subprogramului 030101 „Fortificarea rezilienței, competitivității și durabilității economiei Republicii Moldova în contextul procesului de aderare la Uniunea Europeană”, finanțare instituțională.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova (BNS). (2018). *Metodologia de calculare a pragului absolut al sărăciei*. (Aprobată prin Ordinul Biroului Național de Statistică nr. 56 din 24 august 2018, Completată prin Ordinul Biroului Național de Statistică nr. 15 din 02 iulie 2020). https://statistica.gov.md/public/files/Metadate/alte/Metodologie_saracie.pdf
- Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova (BNS). (2023). *Moldova în cifre: Breviar statistic*. Chișinău. https://statistica.gov.md/files/files/publicatii_electronice/Moldova_in_cifre/2023/Moldova_cifre_rom_2023.pdf
- Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova (BNS). (2023). *Veniturile și cheltuielile populației în anul 2022*. https://statistica.gov.md/ro/veniturile-si-cheltuielile-populatiei-in-anul-2022-9442_60379.html
- Cace, S., Guga, Ș., Mihăilescu, A., & Preotesi, M. (2022). *Corelarea salariului minim cu necesarul pentru un trai minim decent: studiu de politică publică*. Consiliul Economic și Social. București.
- CBGC. (2023). *Aspecte privind nivelul de trai al populației Republicii Moldova (Rezultatele Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice) = Aspects of the standard of living of population of the Republic of Moldova (Results of the Household Budget Survey)*. Chișinău. https://statistica.gov.md/files/files/publicatii_electronice/aspecte_nivelul_trai/Publicatia_CBGC_editia_2023.pdf
- D'Arcy, C., & Finch, D. (2019). The calculation of a living wage: the UK's experience. *Transfer: European Review of Labour and Research*, 25(3), 301-317.

- Economist Intelligence Unit. (2024). <https://www.eiu.com/n/solutions/viewpoint/>
- Guzi, M., & Kahanec, M. (2018). *Estimating Living Wage Globally*. Amsterdam: Wage Indicator Foundation.
- Harta salariilor în Europa. (2024). https://bani.md/harta-salariilor-in-europa-moldova-e-la-coada-clasamentului/?feed_id=36379&unique_id=661a6d9416207
- HG nr. 900/2023 - salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată, începând cu 01.10.2023, majorat la 3.300 de lei. (2023). <https://www.cabinetexpert.ro/2023-09-28/hg-nr-900-2023-salariul-de-baza-minim-brut-pe-tara-garantat-in-plata-incepand-cu-01-10-2023-majorat-la-3-300-de-lei.html>
- Hirsch, D., & Valadez-Martinez, L. (2017). *The Living Wage*. Newcastle: Agenda Publishing.
- Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de calculare a mărimii minimului de existență: nr. 285 din 30.04.2013. (2013). *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 104-108, art. 344. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=19426&lang=ro
- Hotărârea Guvernului pentru modificarea punctului 1 din Hotărârea Guvernului nr. 670/2022 privind stabilirea cuantumului salariului minim pe țară: nr. 854 din 07.12.2022. (2022). *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 393, art. 954. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134431&lang=ro
- Hotărârea Guvernului pentru stabilirea salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată: nr. 1071 din 4 octombrie 2021. (2021). https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/legislatie/HG_1071_2021.pdf
- Învățați Afaceri. (2022). *Definiția costului vieții*. https://invatatiafaceri.ro/dictionar-financiar/definitia-costului-vietii/?expand_article=1
- Lege privind modul de stabilire și reexaminare a salariului minim: nr. 1432 din 28.12.2000. (2001). *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 21-24, art. 79. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=63986&lang=ro
- Mercer. (2024). https://www.mercer.com/about/newsroom/press-releases/?size=n_15_n&sort-field=publication_date&sort-direction=desc
- Neumark, D., & Wascher, W. L. (2008). *Minimum wages*. Cambridge, Massachusetts, London, England: The MIT Press. <http://reparti.free.fr/neumark2008.pdf>
- Numbeo. (2023). *Cost of living*. https://www.numbeo.com/cost-of-living/country_result.jsp?country=Moldova
- Numbeo. (2023). *Quality of Life in Moldova*. https://www.numbeo.com/quality-of-life/country_result.jsp?country=Moldova
- Organizația Internațională a Muncii (OIM). (2023). *Evaluare empirică cu privire la salariul minim pentru un dialog social bazat pe dovezi în Republica Moldova*. Chișinău.
- Statista. (2024). <https://www.statista.com/statistics/274326/big-mac-index-global-prices-for-a-big-mac/>

Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030”. (n.d.).
https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr40_12_0.pdf